

XANTI LARRAÑAGA*BAM Irakasleen Unibertsitate Eskolako irakaslea
eta Ekologian doktorea*

Elefanteak Australian

Agian ikusiko edo entzungo zenu-
ten Science aldizkarian publikatu-
tako iritzi artikulu batek zer proposatu
duen: inbaditzaile bihurtu den belar bat
kontrolatzeko, elefanteak sartzea... Aus-
tralian.

Jatorriz afrikarra den belar-espezie bat (*Andropogon gayanus*) ganaduarentzako larrerako ona izan zitekeelako ideiarekin sartu eta faboratu zen Australiako sabanan. Lau metroko garaierara heltzen den espezie hori kontrolik gabe barreiatzen hasi da kontinente hartan, jatorrizko belarjale martsupialen eta ganaduaren kontroletik kanpo. Jatorrizko landare-espezieak baztertu egiten ditu, eta erregai berri bihurtu da kontinente hartan hain ohikoak diren suteentzako, haien kalteak larriago bihurtzeraino.

Horiek horrela, Tasmaniako Unibertsitateko ikertzaile batek, Australiatik orain dela 50.000 urte desagertu ziren megabelarjaleen ordezkoeak sartzea proposatzen du: elefanteak eta errinozeroak hain zuzen ere. Modu horretan, bi animalia-espezie horiek belar inbaditzailearen kontrol biologikorako erabiliko lirateke, beren jatorrizko Afrikako lurretatik urrun.

(DES)KONTROL BIOLOGIKOA

Kontrol biologikorako sartutako espezieen adibideak Australian bertan aurkitu ditza-kegu, baina ez funtzionatu dutelako, azke-
nean desastre ekologikoa eragin dutelako
baizik. Horren bi adibide ditugu azeria eta
azukre-kanabera apoa. Azeriaren kasua
ezaguna da: hasieran Ingalaterran egiten
zen azeri-ehiza tradizionalarekin jarraitze-
ko Australiara ekarritako espezie hori fa-

“*Nahiz eta asmo
onenarekin egin izan
diren, kontrol ekologikoko
esperientzia ugari
ondorio biologiko
penagarriak izan dituzte*”

boratu egin zen, izurri bilakatzen ari zen untxia kontrolatzeko (Europar haren ehizakien artean baitzegoen). Australiako lurretan, ordea, azeriek harrapatzeko askoz ere errazagoak ziren bertako faunan aurkitu zituzten ehizakiak; espezie ugari desagerrarazi edo kolokan utzi zituzten, untxien populazioan inolako eraginik izan gabe. Beste kasu adierazgarria, nahiz eta hain ezaguna ez izan, azukre-kanabera

apoarena da. Queensland-en, azukre-kanaberaren nekazaritza oso jarduera ekonomiko garrantzitsua izan da landarea Australiara eraman zenetik, XVIII. mendean. Natiboa zen kakalardo batek kanabera-soroetan sortzen zituen kalteen ondorioz, eta erremedio kimikoak saihestu nahian, *Bufo marinus* apoa sartu zen —jatorriz Erdialdeko Amerikakoa eta Hego Amerikakoa— XX. mendean hasieran, kakalardo kontrolatzeko asmoarekin. Damutzeko erabakia izan zen. Kontrolatu nahi zen kakalardoaren populazioan eraginik ez izateaz gain, zorigaitzekoa gertatu zen Australiako hainbat espezierentzako. Australiako anfibio natiboak harrapatzen zituzten animaliek ez zuten apo berri horren pozoiarekin koeboluzionatu, eta apoak hozkatzea edo jatea hilgarria zen askorentzako: katu martsupialen eta hainbat narrastiren populazioek murrizketa bortitza jasan dute arrazoi horrengatik. *Bufo marinus*ek hedatuz jarraitzen du Australian, batez ere mendebalderantz; gaur egun, Mendebaldeko Australiara heldu da (2.000 kilometroko bidaia eginda) eta ez dirudi oraingoz gerarazteko modurik dagoenik.

Zer ondorio izan ditzake belarjale handi horiek Australian sartzeak? Zer kalte egin lezakete elefante edo errinozeroek Australiako ekosisteman? Australian bertan

sartutako beste espezie batekin gertatzen ari denak eman diezaguke pista.

XIX. menderen bukaeran eta XX.aren hasieran, milaka dromedario eta gamelu eraman zituzten Australiara: kondizio lehorretara moldatutako animalia horiek eginkizun garrantzitsua izan zuten kontinentea esploratzeko lanetan eta garraioan. Motorrezko ibilgailuak agertu eta tren hedatu zenean, ordea, gameluak erabiltzeari utzi egin zioten, eta gameluak aske gelditu ziren. Hasieran 20.000 aleko populazioa zena milioi bat ale inguruko populazioa izatera heldu da. Gaur egun, Australian bizi den belarjale handiena dugu. Haren dieta aztertu den tokietan, ikusi da, belarrez ez ezik, eskuragarri dituen landare-espezie guztiez ere elikatzen dela, zuhaitz eta zuhaixkak ere goz kimatuz. Gustuko dituzten landare-espezie batzuk han iraungi izanaren erantzule ere badira. Kondizio hezeetan, gameluek bazkatik lortzen dute ura, baina kondizio lehorretan edan beharra daukate: egarri den gamelu batek 200 litro ur

edan ditzake hiru minutuan. Ur bila dabilzala azpiegituretan egiten dituzten kalteek hainbat milioi euroren gastuak eragiten dituzte urtero, eta errepideetan ere arrisku bat dira, hainbat istripu eragiten baitute.

Nahiz eta asmo onenarekin eta garaiko ezagutza ekologiko hoberenarekin egin izan diren, kontrol ekologikoko esperientzia ugari ondorio biologiko eta ekonomiko penagarriak izan dituzte. Nahiz eta ingeniariak ekologikoak arrakasta handia izan duen kasu askotan, batez ere errestaurazio ekologikoan, badirudi oraindik ekosistemak manipulatzeko orduan ez dagoela bermatzerik ondorioak zein izango diren. Ekosistema sinpleena hartuta ere, bertako espezieen arteko erlazio zuzen eta zeharkako ugari eta konplexuak daude.

Gizakiaren gorputzaren osagaiak eta funtzionamendua ezagutzen hasi ginen arte medikuntzak aurrerapen handirik egin ez zuen bezala, ez gara gai izango ekosistemak manipulatzeko haiek osatzen dituz-

ten espezieak eta haien arteko erlazioak ondo ulertu arte. Gaur egun informazioa biltzeko eta informazio hori tratatzeko erabiltzen diren metodo berriek horretan laguntzea espero da.

Habitata deuseztatzearen ondoren, espezie arrotz inbaditzaileak dira gaur egungo bioaniztasun-galeraren errudun handienak. Adibideetan ikusi dugun bezala, kontrol biologikorako erabili diren espezie asko inbaditzaile bihurtu dira, eta konpondu nahi zen arazoa baino are kalte handiagoak ekarri dituzte. Alde bategatik, nahiko zaila iruditzen zait auresatea (bat aipatzearen) elefanteek nolako eraginak izan ditzaketan ekosistema berri bateko landaredian. Eta, bestetik, modu kontrolatuan egitea proposatzen den arren... nola egiten da hori —ez dezagun ahaztu— milaka kilometro karratuko eremuetan? Elefanteak Australiara eramatea egoera zail bati arazo berriak gehitzea dela pentsatzen dut. Eta gainera... nor ausartuko litzateke elefante inbaditzaileen kontra? ●

ARG.: LUCAS SANTANA/CC-BY